

บทบาบทกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา
กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์กาห้อง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก¹

เบญจมาภรณ์ ประทีปสุจริต²

กฤษฎา พรหมเวศ³

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องบทบาทกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา กองทุนแม่ของแผ่นดิน บ้านวัดโบสถ์กาห้อง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทกองทุนแม่ของแผ่นดิน เเงื่อนไขความสำเร็จต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน และปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์กาห้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้นำชุมชน คนในชุมชน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภาครัฐและภาคีเครือข่าย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์กาห้อง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ใช้แนวทางแบบสันติวิธีในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการรวมพลังสามัคคีของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีแนวความคิดร่วมกัน เชื่อมโยงกับความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้สมาชิกมีความศรัทธาร่วมกันและรวมพลังก่อเกิดเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ข้อเสนอแนะในการศึกษาบางหมู่บ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งเป็นหน้าที่ของพัฒนากรที่ต้องลงไปให้ความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน และจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความรู้สึได้ถึงความรัก ความสามัคคี ความมีน้ำใจของคนในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีส่วนทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านประสบความสำเร็จ ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่หมู่บ้านอื่น ๆ ได้

คำสำคัญ : ยาเสพติด การแก้ไขปัญหายาเสพติด กองทุนแม่ของแผ่นดิน

¹บทความเรียงจากการศึกษา บทบาบทกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์กาห้อง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

²นักศึกษาปริญญาโท สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ

The Role of Kongtunmae in the Prevention and Solving of Addictive Substances ; A Case Study of Kongtunmae Wat Bot Ga Rong Village, Muang Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province¹

Benchamaporn Pratheepsukjit²

Kritsada Phromwek³

ABSTRACT

A Study of the Role of the Mother Fund of the Land in the Prevention and Problem of Drug Problems Case Study : Mother Fund of the Land of Ban Wat Botkasong, Mueang Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province The purpose of the study was to study the role of the Mother Fund of the Land. Conditions for success in the operation of the Mother of the Land Fund and problems and obstacles to the operation of the Mother of the Land Fund in preventing and solving drug problems in the area of Ban Wat Botkha Song. Moo 11, Tha Chang Subdistrict, Mueang Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province The key informants used in the research include representatives of the Mother Fund Committee; Community leaders, community members, government officials and network partners who are involved in performing their duties related to the prevention and solution of drug problems in the area. Baan Wat Temple Church Karong using a specific selection method. The tools used in the research were informal interviews and semi-structured interviews.

The results of the study show that the operation of the Mother Fund of the Land Adopt a peaceful approach to prevent and solve the problem of drugs. By uniting the unity of the people in the village/community with a common concept. It is linked to loyalty to the monarchy. This makes members have a common faith and join forces to form a strong community. Some villages still lack knowledge and understanding in the operation of the Mother Land Fund, which is the duty of the development department to provide knowledge. Exchange of opinions and build confidence among community leaders and people in the community. The researcher has a sense of love. Harmony, kindness of the people in the community, there is an exchange of opinions. It has contributed to the success of various activities in the village, which can be an example for other villages.

Keywords : Drugs, Solving the drug problem, Kongtunmae

---

¹Articles Sorted from Studies The Role of Kongtunmae in the Prevention and Solving of Addictive Substances ; A Case Study of Kongtunmae Wat Bot Ga Rong Village, Muang Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province

²Master's Degree Student, Interdisciplinary for Local Development, Ramkhamhaeng University

³Independent Research Advisor

บทนำ

ปัจจุบันปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ และยาเสพติดเป็นตัวการที่สำคัญในการบ่อนทำลายทรัพยากรบุคคลของชาติ ความรุนแรงของสถานการณ์ยาเสพติดจะเป็นตัวแปรที่สำคัญให้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกรัฐบาลที่ผ่านมาให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นอย่างมากโดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

สำหรับประเทศไทยประสบกับปัญหายาเสพติดมานาน ทั้งในด้านการเป็นพื้นที่ผลิต เป็นพื้นที่การค้า เป็นพื้นที่แพร่ระบาด และเป็นทางผ่านของยาเสพติด โดยปัจจุบันปัญหายาเสพติดได้แพร่ระบาดและขยายไปทั่วประเทศมากขึ้น และก่อให้เกิดปัญหาในสังคมอย่างมากมาย เป็นภัยร้ายต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ บั่นทอนความเจริญของประเทศชาติ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมิได้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น หากเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่จะต้องร่วมมือกัน ด้วยปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน มีความเกี่ยวข้องทั้งด้านสุขภาพ สังคม การเมือง เศรษฐกิจและความมั่นคง

ยาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติมาหลายยุคหลายสมัย ทว่าแต่ละรัฐบาลก็มีนโยบายในเรื่องนี้แตกต่างกันออกไป ซึ่งรัฐบาลแพทองธารบรรจุนี้ให้เป็น "ความท้าทาย" ในประการที่ 3 ความมั่นคง ปลอดภัยของสังคมถูกคุกคามจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่บั่นทอนคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ ซึ่งนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ในนโยบายเร่งด่วน ลำดับที่ 8 ทำทันที ซึ่งรัฐบาลจะแก้ปัญหายาเสพติดอย่างเด็ดขาดและครบวงจร เริ่มตั้งแต่การตัดต้นตอการผลิตและจำหน่าย ด้วยการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน การสกัดกั้นควบคุมการลักลอบนำเข้าและตัดเส้นทาง การค้า ยาเสพติด การปราบปรามและการยึดทรัพย์ผู้ค้าอย่างเด็ดขาด การค้นหาผู้เสพในชุมชนเพื่อเข้าสู่กระบวนการรักษา ตลอดจนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด การฝึกอบรม การศึกษา และการฟื้นฟูสภาพทางสังคม รวมทั้งมีระบบติดตามดูแลช่วยเหลือ เพื่อไม่ให้กลับไปสู่วงจรยาเสพติดอีก เพื่อคืนคนคุณภาพกลับสู่สังคมเนื่องจากปัญหายาเสพติดถือเป็นปัญหาที่กระทบต่อสังคมและสร้างความสูญเสียอย่างมหาศาลต่อประเทศชาติ ซึ่งนโยบายและแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติดในปัจจุบันคือ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งระบบ มุ่งเน้นการลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติด จนไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม ตลอดจนการบริหารและพัฒนาประเทศ

กองทุนแม่ของแผ่นดิน มีความมุ่งหวังให้เป็นกองทุนขวัญถุงอยู่ในทุกหมู่บ้าน/ชุมชนที่ต่อสู้กับยาเสพติด และเป็นศูนย์รวมของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้รู้จักสามัคคี สร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน/ชุมชน ฟังพา ความเข้มแข็งของตนเองร่วมกันเอาชนะ

ปัญหาอุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะภัยจากยาเสพติดบนพื้นฐานของการให้อภัยทางสังคมด้วยแนวทางสันติ ทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน และสังคมนั้นๆ เป็นสังคมแห่งคุณธรรมอย่างแท้จริง

จากความสำคัญข้างต้นที่กล่าวมานี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาบทบาทกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์การ์้อง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยเป็นการศึกษาบทบาทและความสำคัญของการนำกองทุนแม่ของแผ่นดินไปแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินเพื่อนำมาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่อำเภอเมืองนครนายก ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ภายในอำเภอเมืองนครนายก และพื้นที่อื่นๆ สามารถนำไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์การ์้อง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยมุ่งศึกษาบทบาทและความสำคัญของการนำกองทุนแม่ของแผ่นดินไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายน - พฤศจิกายน 2567

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทและความสำคัญในการนำกองทุนแม่ของแผ่นดินไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
2. ทำให้ทราบถึงเงื่อนไขที่ทำให้การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดประสบความสำเร็จ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินภายในอำเภอเมืองนครนายก และพื้นที่อื่น ๆ
4. สามารถนำผลการศึกษาที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ของตนเองโดยผ่านกลไกกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นแนวทางให้กับผู้วิจัยคนต่อ ๆ ไปในการศึกษา
5. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ที่สนใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **กองทุนแม่ของแผ่นดิน** หมายถึง กองทุนที่ได้รวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบันและได้นำเงินขวัญถุงที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้พระราชทานมาเป็นทุนตั้งต้นและรวบรวมทุนจากชาวบ้านอีกส่วนหนึ่ง นำมาจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน
2. **การตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน** หมายถึง การใช้แบบตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดระดับสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. **เงินขวัญถุงพระราชทาน** หมายถึง ทุนศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระราชทรัพย์ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระราชทานให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นสัญลักษณ์แห่งพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น จึงถือเป็นเงินศักดิ์สิทธิ์สำหรับเก็บไว้เป็นเงินขวัญถุงในหมู่บ้าน/ชุมชน
4. **ความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด** หมายถึง ความสำเร็จของหมู่บ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้านที่สามารถทำให้หมู่บ้านได้รับรางวัลหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินดีเด่นระดับอำเภอและระดับจังหวัด

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

อุทัย หิรัญโต (อ้างถึงใน เอมอร แสนภูวา, 2559, หน้า 31) กล่าวว่า บทบาท คือ หน้าที่ (Functional) หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหวัง (Expected Behavior) ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือในสังคมหนึ่ง ๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว โดยปกติเป็นสิ่งในกลุ่ม สังคม หรือวัฒนธรรมบางกลุ่มหรือสังคมนั้นกำหนดขึ้น ดังนั้น บทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน

Levinson (อ้างถึงใน ซัชชัย จันทรสว่าง, 2545, หน้า 24) กล่าวว่า บทบาทสามารถอธิบายได้ 3 ประการ ดังนี้

(1) บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบ และอื่น ๆ ที่มีลักษณะในตนเองเดียวกัน ซึ่งผูกพันกับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดไว้ บทบาทตามความหมายนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุดแต่มุ่งบ่งชี้ถึงหน้าที่อันควรกระทำ

(2) บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลต่อผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

(3) บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยได้ให้ความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือแนวทางที่บุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น

จากความหมายของบทบาทข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า บทบาทคือ การกระทำหรือพฤติกรรม ตามตำแหน่งหรือสถานภาพ ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือตามลักษณะของการรับรู้ บทบาทเป็นผลของการแสดงออกตามสิทธิและหน้าที่

ลักษณะของบทบาท

จิรวุฒิ เสนาคำ (2549, 192) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของบทบาทไว้ดังนี้

1. บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescriptions) คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบ อย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง

2. บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น ๆ

3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่า บุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรกระทำอย่างไร

ปรีดีธาดา กลยาศิริ (2541, 42) อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของบทบาทไว้ว่า การที่สังคมได้กำหนดเฉพาะเจาะจงให้เราปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่งนั้น เรียกว่าเป็นบทบาทที่กำหนด (Prescribed Role) ถึงแม้ว่าบุคคลบางคนจะไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังโดยผู้อื่น จึงต้องยอมรับว่าจะต้องปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนด ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) เป็นวิธีที่บุคคลได้แสดงออกมาตามความเป็นจริงโดยตำแหน่ง การปฏิบัติที่ไม่ตรงกันของบทบาทที่กำหนดกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงอันเนื่องมาจาก

1. บุคคลขาดความเข้าใจในส่วนของบทบาทที่ต้องการ

2. ความไม่เห็นด้วย หรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่กำหนด

3. บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ (อ้างถึงใน วิเชียร วิทยอุดม, 2548) หมายถึง ลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาเมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม เป็นความสามารถที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกันหรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกันในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายและประสบผลสำเร็จ การศึกษาวิจัยนี้ได้นำแนวคิดภาวะผู้นำมาเชื่อมโยงเพื่อศึกษาว่าภาวะผู้นำส่งผลต่อบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์กร้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก อย่างไร

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (อ้างถึงใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2527) หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์ที่อยู่ร่วมกัน ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุที่กระตุ้นให้การกระทำต่างๆ สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้ อีกทั้งทำให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย การศึกษาวิจัยนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมาเพื่ออธิบายว่าถ้าบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจจะส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมมากขึ้น ทำให้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาได้ การมีส่วนร่วมโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอยู่หลายรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ แต่เพื่อบรรลุตามจุดมุ่งหมาย คือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนได้มีการให้ความหมายไว้หลายประการ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล ร่วมตัดสินใจและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ความต้องการ มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินงาน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินการควรมีการติดตามและประเมินผลเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง โปร่งใส โดยขั้นตอนเหล่านี้จะเน้นที่กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก เพื่อจะได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่ตรงตามความต้องการโดยรวมของประชาชนอย่างแท้จริง และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข

4. แนวคิดกองทุนแม่ของแผ่นดิน

“กองทุนแม่ของแผ่นดิน” เป็นยุทธศาสตร์พระราชทานที่เป็นศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน มีความมุ่งหวังให้เป็นกองทุนขวัญอยู่ทุกหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ต่อสู้กับยาเสพติด และเป็นศูนย์รวมของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้รู้รักสามัคคี สร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน/ชุมชน พึงพาความเข้มแข็งของตนเองร่วมกันเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ โดยเฉพาะภัยจากยาเสพติดบนพื้นฐานของการให้อภัยทางสังคมด้วยแนวทางสันติทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน และสังคมนั้น ๆ เป็นสังคมแห่งคุณธรรมอย่างแท้จริง

โดยเมื่อปีพุทธศักราช 2546 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จแปรพระราชฐานเพื่อทรงงานและเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยได้ประทับแรม ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร และในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2546 เลขาธิการ ป.ป.ส. ได้ขอพระราชทานพระราชวโรกาสนำกลุ่มมวลชนราษฎรอาสาป้องกันภัยยาเสพติด (รสปส.) เข้าเฝ้าฯ ถวายการแสดงละครหน้าพระที่นั่ง ณ โครงการชลประทานสกลนคร (อ่างเก็บน้ำห้วยเดียก) เพื่อสื่อถึงการแก้ไขปัญหา การให้อภัยผู้ค้าผู้เสพตาม แนวทางสันติวิธี และปฏิญาณตนขอเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จากนั้น พระองค์ได้ทรงนำพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์พระราชทานกับเลขาธิการ ป.ป.ส. ด้วยพระหัตถ์ของพระองค์เอง ต่อมาสำนักงาน ป.ป.ส. ได้หารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและแกนนำภาคประชาชน เห็นควรนำพระราชทรัพย์ดังกล่าวมาเป็น “ทุนตั้งต้น” และสำนักงาน ป.ป.ส. นำงบประมาณมาสมทบ เรียกว่า “กองทุนแม่ของแผ่นดิน” และเรียกชื่อหมู่บ้านและชุมชนที่ได้รับกองทุนว่า “หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน” และเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2557 ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เสด็จแทนพระองค์ เป็นประธานในพิธีพระราชทานกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นครั้งแรก จำนวน 672 หมู่บ้าน/ชุมชน

แนวคิดชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน ปรัชญาแนวคิดกองทุนแม่ของแผ่นดิน มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ เงินขวัญถุงพระราชทาน ทุนศรัทธา และทุนปัญญา (Community Development Department, 2012)

เงินขวัญถุงพระราชทาน เป็นพระราชทรัพย์ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้พระราชทานให้กับหมู่บ้านและชุมชน โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ได้สมทบงบประมาณส่วนหนึ่งนำมาจัดสรรให้กับหมู่บ้านและชุมชน แห่งละ 8,000 บาท เงินจำนวนนี้เปรียบเสมือนสิ่งทีระลึกถึงแห่งพระราชปณิธานของพระองค์ จึงถือเป็นเงินศักดิ์สิทธิ์เก็บไว้เป็นเงินขวัญถุงในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยไม่นำมาใช้

ทุนศรัทธา เป็นเงินที่ราษฎรในหมู่บ้านและชุมชนที่ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดิน ร่วมกันบริจาคอย่างต่อเนื่องและรวบรวมด้วยพลังความศรัทธา สมทบเข้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นการแสดงออกถึงทุนทางสังคมของหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ไม่ต้องการให้มีปัญหาเสพติดในหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ได้กล่าวว่าเงื่อนไขความสำเร็จของการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินเพื่อให้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างแท้จริงจำเป็นต้องมีกระบวนการในการสร้าง รักษา และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมหมู่บ้าน/ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความเข้าใจในปรัชญาของกองทุนแม่ของแผ่นดิน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพและความยั่งยืนในการเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างแท้จริง ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการขยายแนวคิดการพัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน และควรดำเนินการในรูปแบบของ “เครือข่าย” โดยพัฒนาจากเครือข่ายระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตามลำดับ เพื่อทำหน้าที่ในการลักทอประสานกิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดินร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ และขยายผลให้พื้นที่อื่นๆ ได้นำไปปรับใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและต่อยอดสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2555, หน้า 14)

อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก แบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 12 ตำบล และ 2 เทศบาล มีจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งหมด 125 หมู่บ้าน และ 25 ชุมชน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งสิ้น 14 แห่ง แบ่งตามรูปแบบการบริหารและจัดการ 2 รูปแบบ คือ เทศบาล ทั้งสิ้น 2 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งสิ้น 12 แห่ง เทศบาล แบ่งเป็น เทศบาลเมือง จำนวน 1 แห่ง และ เทศบาลตำบล จำนวน 1 แห่ง มีกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 70 หมู่บ้าน/ชุมชน จากการประเมินสถานะปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน อำเภอเมืองนครนายก มีรายชื่อหมู่บ้านแพร่ระบาดยาเสพติด ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จำนวนมากถึง 14 หมู่บ้าน และจากการจัดระดับการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดินของกรมการพัฒนาชุมชน พบว่า อำเภอเมืองนครนายก มีกองทุนแม่ของแผ่นดินที่อยู่ในระดับเข้มแข็ง (ระดับ A) มีระบบเฝ้าระวังยาเสพติดอย่างยั่งยืนและสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินได้ มีจำนวนเพียง 6 หมู่บ้าน/ชุมชน ที่เหลือเป็นกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ต้องได้รับการพัฒนา (ระดับ B) และกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ต้องมีการปรับปรุง (ระดับ C)

เพื่อเป็นการขยายผลของกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จึงได้มีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด โดยการให้หมู่บ้านที่ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน สมัครเข้าร่วมเป็นหมู่บ้านป้องกันและ แก้ไขปัญหาเสพติด โดยกองทุนแม่ของแผ่นดิน ตามนโยบายกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเตรียมความพร้อมให้ หมู่บ้านที่ยังไม่ได้เป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินในอนาคต ถือเป็น การบูรณาการกวาดล้างยาเสพติดทั่วประเทศ โดย อำเภอเมืองนครนายก มีหมู่บ้านเป้าหมายที่ต้องสมัครเข้าร่วมทั้งสิ้น จำนวน 55 หมู่บ้าน

โดย บ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ที่ทำการกลุ่ม ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก มีจำนวนสมาชิก 120 คน และมีคณะกรรมการ 25 คน ผู้นำชุมชนได้ เห็นถึงความสำคัญของปัญหาเสพติดที่แพร่ระบาดในชุมชนเป็นอย่างมาก จึงได้มีการร่วมมือกันเพื่อหาแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดภายในชุมชน โดยได้มีการจัดประชุมแกนนำ จัดเวรยามเฝ้าระวังในเรื่องของยาเสพติดในกลุ่มของ เยาวชนและกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เน้นการใช้วิธีการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างสันติวิธี บ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่า ช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ได้มีการจัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติดขึ้น จนกระทั่งได้รับเงินขวัญถุง พระราชทาน เมื่อปี พ.ศ. 2557 เป็นเงิน 8,000 บาท และราษฎรในหมู่บ้านร่วมบริจาคสมทบทุนและมีการจัดกิจกรรมในการระดม ทุนเพื่อขยายกองทุนอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบัน กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง นครนายก จังหวัดนครนายก ได้รับรางวัลหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินดีเด่นระดับอำเภอและระดับจังหวัด ในปี พ.ศ. 2564 มี เงินทุนเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาเสพติดได้และได้มีการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ มากมายอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรม แจกไข่ไก่ให้กับผู้มาประชุมประชาคมประจำเดือนและคนยากไร้ การเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง กิจกรรมจิตอาสาต่างๆ จนถึงปัจจุบันมี เงินในกองทุนแม่ของแผ่นดิน ทั้งสิ้นราวๆ 12,000 บาท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

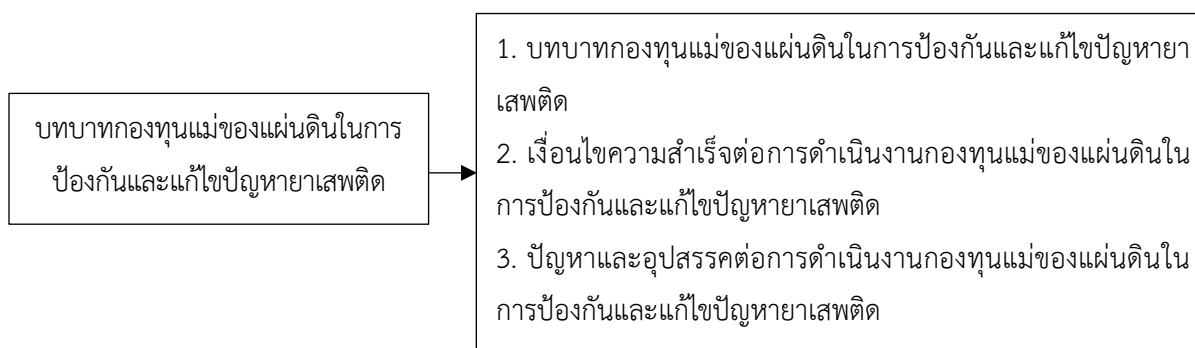
Potiwat (2557) ได้ศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยกองทุนแม่ของ แผ่นดิน บ้านเหล่าน้อย ตำบลเขวา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ศักยภาพชุมชนในการจัดการป้องกันและ แก้ไขปัญหาเสพติด จำเป็นต้องใช้จิตสำนึกร่วมของคนในชุมชน ตระหนักถึง ปัญหาและดำเนินการภายในชุมชนเอง โดยใช้ภูมิปัญญา ประเพณี และวัฒนธรรม ผสมผสานกับการสร้างเครือข่ายทางสังคม และนำความรู้หรือบทเรียนที่ได้มาสร้างรูปแบบกิจกรรม ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

Chaopraeknoi (2562) ได้ทำการวิจัยศึกษาการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด โดยกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า เครือข่ายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับผลสำเร็จในการ ดำเนินงาน การดำเนินงานของเครือข่ายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด มีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการดำเนินงาน ใน ระดับมากอย่างมีนัยสำคัญ แนวทางที่เหมาะสมต่อการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 1) การดำเนินงานที่มีการอาศัยความเป็นสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน 2) การสนับสนุนผู้นำชุมชนให้มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการแก้ไขปัญหาคาเสพติดของยาเสพติด

และมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างให้แก่คนในชุมชน 3) การสนับสนุนเชิงนโยบายของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และ 4) การสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

Injun (2560) ได้ศึกษาการบริหารจัดการแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนของกองทุนแม่ของแผ่นดิน กรณีศึกษา หมู่บ้านต้นแบบในจังหวัดสมุทรสาคร 3 แห่ง พบว่า การบริหารจัดการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การบริหารแบบที่มงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยด้านภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน แนวทางการบริหารจัดการเบื้องต้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร คือ 1) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน 2) การปราบปรามเชิงรุก 3) การป้องปรามในพื้นที่ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชน 5) การพัฒนา ศักยภาพ 6) การปรับปรุงระบบงาน 7) การประชาสัมพันธ์ 8) การบูรณาการเพื่อขยายผล และ 9) การกำหนดตัวชี้วัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปแบบของการศึกษา

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย ได้แก่ กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยการเลือกจากชุมชนที่มีผลการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน อยู่ในระดับ A คือเป็นกองทุนแม่ของแผ่นดินที่มีผลงานโดดเด่น มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างสันติวิธีและได้รับรางวัลเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินดีเด่นระดับอำเภอและระดับจังหวัด ในปี พ.ศ. 2564 โดยใช้วิธีการศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร และใช้การวิจัยสนทน และข้อมูลประกอบมาจากสนทนาวินิจฉัย ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงลึก (In-depth interview) เนื่องจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งมีความเหมาะสมกับกรณีศึกษา เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องที่ ซึ่งจะมีความเข้าใจในบริบทพื้นที่ทำให้มีความเหมาะสมที่จะทำการศึกษาวินิจฉัยด้วยวิธีนี้

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้นำชุมชน คนในชุมชน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภาครัฐและภาคีเครือข่าย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 9 คน ได้แก่

1. ผู้แทนคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 2 คน
2. ชูรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) บ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 1 คน
3. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 1 คน
4. สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 2 คน
5. ปลัดอำเภอฝ่ายความมั่นคง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 1 คน
6. นักวิชาการพัฒนาชุมชน ผู้รับผิดชอบงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน จังหวัดนครนายก จำนวน 1 คน
7. พัฒนาการอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 1 คน

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา

ใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบผสมซึ่งผู้วิจัยมีการตั้งคำถามเพื่อศึกษาหัวข้อวิจัย เป็นคำถามปลายเปิดช่วยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีคุณสมบัติในการตอบคำถามและเจาะลึกประเด็นที่สนใจศึกษาได้ถูกต้อง แบบสัมภาษณ์จะมีความยืดหยุ่น เป็นรูปแบบของการสัมภาษณ์ที่เป็นธรรมชาติ แต่ผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ไม่ละเลยเป้าหมายของการสัมภาษณ์ ทำให้ผู้สัมภาษณ์สามารถเชื่อมโยงกับทฤษฎีทางรัฐศาสตร์และข้อเท็จจริงที่ได้โดยครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

โดยเป็นการศึกษาบทบาทและความสำคัญของการนำกองทุนแม่ของแผ่นดินไปแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติด (พ.ศ. 2566 - 2570) มีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการป้องกันยาเสพติด
2. ด้านการปราบปรามยาเสพติด

3. ด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด
4. ด้านการบำบัดรักษายาเสพติด
5. ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ
6. ด้านการบริหารจัดการ

เงื่อนไขความสำเร็จต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยอาจมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร เพื่อนำมาปรับปรุงให้หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด ตรงตามความเป็นจริง สงสัยตรงไหนก็สามารถสอบถามได้ ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์กล้าที่จะเล่าเรื่องราว ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเกิดประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยได้จากการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ได้แก่ ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน คนในชุมชน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภาครัฐและภาคีเครือข่าย จำนวน 9 คน ซึ่งถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ การสัมภาษณ์จะมีการจดบันทึกข้อมูล โดยใช้สมุดบันทึกและอุปกรณ์เครื่องเขียน เพื่อใช้ในการบันทึกการสัมภาษณ์และการสนทนา และมีการใช้เครื่องบันทึกเสียง (Voice Record) และเครื่องมือสื่อสาร เพื่อบันทึกบทสัมภาษณ์และนำมาถอดเทปเพื่อทวนสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้รายละเอียดตามขอบเขตทางด้านเนื้อหา

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความ เอกสารประกอบการเรียน คู่มือ รายงานจากส่วนราชการ ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยอย่างมีทิศทาง เชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับทฤษฎีอย่างเป็นเหตุเป็นผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดแนวทางการศึกษาวิจัยและประกอบการเขียนบรรยาย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2554, หน้า 144 - 145) คือ เทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร การบรรยายเน้นที่เนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความ พิจารณาจากเนื้อหาโดยไม่มีอคติหรือความรู้สึกของตัวเองเข้าไปพัวพัน ไม่เน้นการตีความ หรือหาความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง หรือความหมายระหว่างบรรทัด ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น และนำมาเปรียบเทียบความเหมือน หรือ ความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน และนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดกองทุนแม่ของแผ่นดิน และบริบทพื้นที่ที่ทำการศึกษ และนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ โดยมีกรอบแนวคิด ทฤษฎี และนำไปสู่การอภิปรายผล การศึกษา บทบาทกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กรณีศึกษา กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์ กார้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก โดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา (Descriptive analysis)

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 บทบาทกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

1. ด้านการป้องกันยาเสพติด

ในทางภาครัฐ งานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ปัจจุบันจะอยู่ในความดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยการป้องกันยาเสพติดจะเริ่มต้นตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน 10 ขั้นตอน เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การรับรองครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน แต่ในทางปกครองการป้องกันยาเสพติดจะเป็นการเฝ้าระวังผู้ค้า/ผู้เสพ การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งหมู่บ้านวัดโบสถ์กார้องมีแผนการดำเนินงานของหมู่บ้าน โดยจะมีการตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด/ด่านชุมชน การลาดตระเวนภายในหมู่บ้านบริเวณร้านค้า ชุมชน โรงเรียน วัด โดยชุด ชรบ. เพื่อป้องปรามปัญหาต่าง ๆ ในหมู่บ้านโดยเฉพาะปัญหาเรื่องของยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีการออกตรวจตามตู้เหลืองรับเรื่องร้องทุกข์ มีการออกบูธ (Mobile Unit) จัดนิทรรศการกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อประชาสัมพันธ์งานกองทุนแม่ของแผ่นดินให้ประชาชนทราบ

2. ด้านการปราบปรามยาเสพติด

โดยบริบทแล้วหน้าที่กองทุนแม่ของแผ่นดินคือการป้องกันยาเสพติด การปราบปรามยาเสพติดเป็นหน้าที่ของปกครองในการขยายผลไปถึงเครือข่ายผู้ค้า/ผู้เสพ โดยหมู่บ้านวัดโบสถ์กார้อง จะมีชุด 25 ตาสับปะรด / ชุด ชรบ. / ชุดเคลื่อนที่เร็ว โดยเน้นการใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหาในพื้นที่

3. ด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด

เป็นหน้าที่ของตำรวจ

4. ด้านการบำบัดรักษายาเสพติด

เป็นหน้าที่ของสาธารณสุข เมื่อผ่านการบำบัดรักษาแล้วก็จะมีการหางานให้ทำ

5. ความร่วมมือระหว่างประเทศ

ไม่มี

6. ด้านการบริหารจัดการ

งานกองทุนแม่ของแผ่นดิน แรก ๆ จะอยู่ในความรับผิดชอบของปกครอง ต่อมาได้ถ่ายโอนมาให้พัฒนาชุมชนดูแลต่อ เงินกองทุนแม่ของแผ่นดินสามารถใช้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดหรือกิจกรรมอื่น ๆ ในหมู่บ้านได้ กองทุนแม่ของแผ่นดินจะเน้นการทำงานแบบบูรณาการกันทุกภาคส่วน

ส่วนที่ 2 เงื่อนไขความสำเร็จต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

1. คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินต้องตระหนักและรู้ถึงพิษภัยและโทษของยาเสพติด มีความเข้าใจในการดำเนินงาน กองทุนแม่ของแผ่นดิน มีความทุ่มเท มีจิตอาสา เสียสละเวลา

2. สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต้องสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจของโทษและ พิษภัยของยาเสพติดให้แก่สมาชิก กองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อป้องกันไม่ให้สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หลังจากนั้นจะเกิดเป็นเครือข่ายที่ สมาชิกดูแลกันเองเป็นการให้ชุมชนดูแลชุมชนเอง โดยมีคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินคอยดูแล ทำให้คนในชุมชนมีความ สามัคคีกัน ช่วยพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น เนื่องจากกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์การ์้องจะเป็นศูนย์กลาง เป็นศูนย์รวมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในหมู่บ้าน

3. ทรัพยากร (บุคลากร เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ ในการดำเนินงาน)

กองทุนแม่ของแผ่นดินทำให้เครือข่ายและภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามารวมตัวกัน ผู้นำชุมชนก็มีส่วนสำคัญมาก ผู้นำจะต้อง เข้มแข็ง ทรัพยากรในการดำเนินงาน อุปกรณ์และสถานที่ปฏิบัติงานในหมู่บ้านต้องมีความพร้อม ซึ่งกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัด โบสถ์การ์้องจะมีการต่อยอดเงินศรัทธา โดยการทอดผ้าป่า พัฒนาการผู้ประสานงานประจำตำบลจะทำหน้าที่เป็นผู้คอยให้คำปรึกษา แก่คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินในการขับเคลื่อนงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

4. ความร่วมมือกันในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินจะมีการเชื่อมโยงงานและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งหมู่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี

5. การติดต่อสื่อสาร

การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญ ต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในงานที่ตรงกัน ซึ่งหมู่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง จะมีการใช้กลุ่มไลน์และเสียงตามสายในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน

6. ความเชื่อมั่นและศรัทธาร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก

กองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นกองทุนที่แตกต่างจากกองทุนอื่น ๆ เนื่องจากเป็นกองทุนที่ไม่ได้หวังผลกำไร คณะกรรมการจึง ต้องมีความเชื่อมั่นก่อน จึงจะสามารถบอกผู้อื่นได้ หมู่บ้านวัดโบสถ์การ์้องจะมีการจัดตั้งผ้าป่าและกล่องศรัทธากองทุนแม่ของ

แผ่นดิน เพื่อนำเงินส่วนนี้มาเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน และส่วนหนึ่งจะนำมาซื้อไข่ไก่เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คนชรา คนพิการ นอกจากนี้ยังมีการตั้งกล่องดำรับเรื่องร้องเรียนโดยให้เขียนชื่อผู้ค้า ผู้เสพ ผู้ต้องสงสัย ส่งอำเภอทุกเดือน

7. ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ/จังหวัด และเทศบาลตำบลท่าช้าง จะให้การสนับสนุนเกี่ยวกับข้อมูล เอกสาร บุคลากร งบประมาณ นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจาก ป.ป.ส. ตำรวจ วัด โรงเรียน และ 7 ภาคีเครือข่าย

8. ความร่วมมือจากภาคเอกชน

ภาคเอกชนมีส่วนที่จะทำให้การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินประสบความสำเร็จ แต่ไม่ค่อยมีเอกชนเข้ามาเท่าไร เนื่องจากในพื้นที่ตำบลท่าช้างไม่มีโรงงาน

9. สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ครอบครัวและการศึกษามีความสำคัญและมีผลมากในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน เนื่องจากการเมืองจะทำให้คนในชุมชนเกิดความคิดความชอบที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดความแตกแยก สังคมเพื่อน และการเลี้ยงดูของครอบครัวก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน หมู่บ้านวัดโบสถ์การ้องจึงได้จัดตั้งกองทุนแม่ของแผ่นดินขึ้นมา คนในชุมชนจึงเริ่มมีการเข้ามารวมตัวกัน เกิดเป็นความรักความสามัคคี เริ่มมีการบริจาค เริ่มเป็นผู้ให้ เป็นการดึงคนในชุมชนให้เข้ามารวมกัน

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1. ปัญหา/อุปสรรค ต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สิ่งสำคัญในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินคืองบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือซึ่งบ้านวัดโบสถ์การ้องส่วนใหญ่จะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์การ้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินมีความเข้มแข็งมาก มีจิตอาสา หุ่่มเท ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนงาน ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน เห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหายาเสพติด สามารถเป็นแบบอย่างให้กองทุนแม่ของแผ่นดินหมู่บ้านอื่น ๆ ได้ เข้าใจ Concept งานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ทำให้สามารถแตกยอดงานออกไปได้มาก มีเครือข่ายในการทำงาน เช่น อสม. ชุด ชรบ. หมู่บ้านสามารถเชื่อมโยงงานกองทุนแม่ของแผ่นดินกับเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต คนยากจน ผู้ด้อยโอกาส ได้ มีผลงานเยอะเป็นที่ประจักษ์จนได้รับรางวัลกองทุนแม่ของแผ่นดินดีเด่นระดับอำเภอและระดับจังหวัดในปี 2564 ความต้องการของหมู่บ้านตอนนี้คืออยากได้งบประมาณมาดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้านโดยเฉพาะ การฝึกอบรมเรื่องการพูด การเป็นวิทยากรกระบวนการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ โดยภาคราชการมองว่าบางหมู่บ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจในงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งเป็นหน้าที่ของพัฒนาการที่ต้องลงไปให้ความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้นำและคนในชุมชน

อภิปรายผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์การ์้อง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้

1. บทบาทกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า ในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน จะมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนซึ่งในหมู่บ้านวัดโบสถ์การ์้องจะมีชุด 25 ตาลับปะรด / ชุด ขรบ. / ชุดเคลื่อนที่เร็ว มีหน่วยงานภาครัฐ ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เช่น ป.ป.ส. สาธารณสุข พัฒนาชุมชน ปกครอง ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ วัด โรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน มีเครือข่ายในการทำงาน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) โดยเน้นการใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหาในพื้นที่ ใช้หลักการให้สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินดูแลกันเองเป็นการให้ชุมชนดูแลชุมชนเอง โดยมีคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคี ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม (อ้างถึงใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2527) หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์ที่อยู่ร่วมกัน ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุที่กระตุ้นให้การกระทำต่าง ๆ สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้ อีกทั้งทำให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิด ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมมากขึ้น ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาได้ ทำให้การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ประสบความสำเร็จ

2. เงื่อนไขความสำเร็จต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินและผู้นำชุมชนมีความตระหนักและรู้ถึงพิษภัยและโทษของยาเสพติด มีความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้นำมีความเข้มแข็ง มีเครือข่ายในการดำเนินงาน มีความเชื่อมั่นและศรัทธา มีความทุ่มเท มีจิตอาสา เสียสละเวลา สอดคล้องกับ นพ พงษ์ บุญจิตราดุล (2529) ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้นำจะเป็นผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ผู้นำจะต้องปฏิบัติงานในทางที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันและการปฏิบัติให้เป็นไปด้วยดีของสมาชิกในกลุ่ม และแนวคิดของ Levinson (อ้างถึงใน ชัชชัย จันทร์สว่าง, 2545, หน้า 24) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยได้ให้ความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือแนวทางที่บุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ซึ่งผู้นำชุมชนในหมู่บ้านวัดโบสถ์การ์้องมีความเข้าใจในการดำเนินงาน เข้าใจ concept ของการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน สามารถดึงคนในชุมชนและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมได้ จึงทำให้การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินประสบความสำเร็จ

3. ปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านวัดโบสถ์การ์้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก พบว่า ไม่ได้รับงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านจากหน่วยงานต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป ในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินหมู่บ้านวัดโบสถ์การ้อง หมู่ที่ 11 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง นครนายก จังหวัดนครนายก ประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์โดยได้รับรางวัลกองทุนแม่ของแผ่นดินดีเด่นระดับอำเภอ อำเภอเมืองนครนายก และระดับจังหวัด จังหวัดนครนายก ในปี 2564 เนื่องจากผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานต่าง ๆ สร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้คนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ก่อเกิดความรัก ความสามัคคีและความเห็นอกเห็นใจกันในหมู่บ้าน จนทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ และสามารถที่จะเป็นแบบอย่างให้แก่หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินหมู่บ้านอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

1. บางหมู่บ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งเป็นหน้าที่ของพัฒนากรที่ต้องลงไปให้ความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน
2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความรู้สึกได้ถึงความรัก ความสามัคคี ความมีน้ำใจของคนในชุมชน ผู้นำชุมชนและชาวบ้านอยู่กันแบบครอบครัว มีปัญหาอะไรก็หันหน้าพูดคุยปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีส่วนทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ประสบความสำเร็จ ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่หมู่บ้านอื่น ๆ ได้

บรรณานุกรม

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). กลาพัฒนากร (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: รำไทยเพรส.
- ประยุทธ์ วัจนะสุข. (2563). การสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน กรณี จังหวัดลพบุรี. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปีที่ 12 (ฉบับที่ 1), 347-361
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. (2563). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563 – 2565. กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองนครราชสีมา. (2564). แนวทางการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน. นครราชสีมา
- สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. (2563). คู่มือวิทยากรกองทุนแม่ของแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร: สตรีม ออฟ วิสตอม.
- น้ำลาย ชิม. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชน. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2567, จาก <http://52011310474.blogspot.com/2012/04/2546-114-2-2-2527-183-2546-4-2532-350.html>
- วิเชียร วิทยอุดม. (2548). ภาวะผู้นำ LEADERSHIP ฉบับก้าวล้ำยุค. กรุงเทพมหานคร: ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์
- สิรินญา ศิริบุรณ. (2561). การถอดบทเรียนการแก้ปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา กองทุนแม่ของแผ่นดิน อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2564, จาก <http://www.islocal.ru.ac.th>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด,แนวทางการดำเนินการ “กองทุนแม่ของแผ่นดิน”. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2567, จาก <http://hmf-oncb.com/%>
- สิรินญา ศิริบุรณ. (2561).การถอดบทเรียนการแก้ปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา กองทุนแม่ของแผ่นดิน อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2567, จาก <http://www.islocal.ru.ac.th/images/ispdf/is60/6014880025.pdf>